

15 - Crawler	2 - Server
16 - Robot	3 - Intermediate Databases
17 - Home Page	4 - Search Services
18 - Catalog	5 - Sites
19 - Meta Tags	6 - Subject Directories
20 - Link	7 - Search Engines
21 - Clusters	8 - Meta Search Engines
22 - Location / Frequency	9 - Subject Gateways
23 - Concept Based	10 - Subject Trees
24 - Precision	11 - Yahoo
25 - Recall	12 - Uniform Resource Locator (URL)
26 - Coverage	13 - Internet Servers
27 - Imprecision	14 - Spider

موارد ویژه درباره کتابخانه‌های تخصصی

نوشته: دیوید آر. بندر^۱

مترجم: عباس گیلوری

کارشناس ارشد مرکز اطلاع‌رسانی و خدمات علمی جهادسازندگی

مقدمه

درباره یک کتابخانه تخصصی^۲ چه مورد بسیار ویژه‌ای وجود دارد؟ آیا اطلاعات در یک فضای فیزیکی ذخیره می‌شود یا در ابزاری با تکنولوژی پیشرفته؟ آیا این همان داده^۳ است که به اطلاعات تخصصی^۴ تبدیل شده و دانش از آن نتیجه می‌شود؟ آیا متخصصان اطلاع‌رسانی

مسؤل گردآوری، ارزیابی، تحلیل و اشاعه اطلاعات تخصصی هستند؟ همه این موارد، کتابخانه اختصاصی را به آنچه که هست - یعنی بخشی بسیار مهم در ساختار سازمانی شرکت‌های عصر رقابت - تبدیل کرده است. هنگامی که من به عنوان اولین ارائه‌دهنده مقاله برگزیده شدم، فرض من بر این بود که همه

فکر می‌کنند انجمن کتابخانه‌های تخصصی^۵ نظریات خوبی درباره خصوصیت منحصر به فرد یک کتابخانه تخصصی خواهد داشت. من قصد دارم شما را خوشحال کنم و امیدوارم شما را مأیوس نکنم.

بنابراین درباره یک کتابخانه اختصاصی، چه چیز "منحصر به فردی" وجود دارد؟ آیا

اطلاعات در یک فضای فیزیکی ذخیره می‌شود یا در ابزاری با تکنولوژی پیشرفته؟ آیا این همان داده است که به اطلاعات تخصصی تبدیل شده و دانش از آن نتیجه می‌شود؟ آیا متخصصان اطلاع‌رسانی مسؤل گردآوری، ارزیابی، تحلیل و اشاعه اطلاعات تخصصی هستند؟ البته... بیه.

دانش قدرت است. امروزه، همه شرکت‌های موفق نقاط مشترکی دارند؛ آنها می‌توانند برای دستیابی به بهروری بازار، به موقع از اطلاعات استفاده کنند. این شرکت‌ها چگونه از توان دانشی لازم خود برای تصمیم‌گیری‌های استراتژیک آگاه می‌شوند؟ آنها به یک کتابخانه تخصصی با ساختار مناسب و کارکنان ورزیده تکیه می‌کنند تا این نوع اطلاعات را در اختیارشان قرار دهد.

پیشرفت‌های فن‌آوری در طی دو سال گذشته به روش‌های مختلف، کارایی سازمان‌های معمولی را افزایش داده‌است. بعضی از پست‌های شغلی و گاهی همه سازمان حذف شده و فعالیت‌های خودکار جایگزین آن شده‌است. همزمان با افزایش بهره‌گیری از فن‌آوری‌های اطلاعاتی که دستیابی هر یک از کارکنان به اطلاعات را تسهیل نموده است، بسیاری از شرکت‌ها خواهان تعطیلی کتابخانه سازمانی خود شده‌اند.

بهرحال، با حیاتی‌تر شدن و فشرده‌تر شدن اطلاعات، کتابخانه‌های تخصصی منابع و فضای مناسب برای استفاده بهینه از فن‌آوری در جهت دستیابی به موفقیت را فراهم آورده‌اند. ما دریافته‌ایم که کتابخانه‌های تخصصی - با اشکال، اندازه و ترکیب‌بندی‌های متنوع موجود - نقش‌های بسیار متنوعی را در یک سازمان می‌پذیرند. نقش‌هایی مثل: "مرکز منابع اطلاعاتی"^۶، "اتاق انتشارات الکترونیکی"^۷، "مرکز اطلاعات مشترک"^۸ و "مرکز مبادله

اطلاعات"^۹. پذیرش هر یک از این نقش‌ها، عاقبت به یک کتابخانه تخصصی منتهی خواهد شد.

به همان ترتیب، اعضای کتابخانه نیز به دسته‌هایی چون کتابداران، متخصصین اطلاع‌رسانی، متخصصین اطلاعات، مدیران اطلاعات، کارکنان اطلاعات و متخصصان منابع اطلاعاتی تقسیم می‌شوند و بعضی از آنها - مثل یکی از اعضای ما در بوستون ماساچوست - نیز به‌عنوان معاون ارشد رئیس ایفای نقش می‌کنند. بسیاری از افراد در آرزوی چنین عناوینی هستند. صحبت‌ها درباره توقعات و نتایج پیش‌بینی‌شده برای کتابخانه‌های تخصصی امروزی، اندکی متفاوت بوده و به نوع شرکت یا صنعت وابسته است. پیش‌بینی‌های اطلاع‌رسانی می‌تواند نه تنها بر وظایف کتابخانه و کارکنان آن، بلکه بر طراحی فضا و فیزیکی کتابخانه نیز تأثیرگذار باشد. اکنون بسیاری از سازمان‌ها، مراکز منابع اطلاعاتی خود را "کتابخانه مجازی"^{۱۰} می‌نامند چراکه بیشتر منابع اطلاعاتی آنها به کاوش‌های درون‌خطی^{۱۱} وابسته است. بهره‌گیران غیرکتابدار آموخته‌اند که دیگر خواستار انباری از اطلاعات قدیمی نباشند. این کتابخانه‌های شیک و مدرن، فن‌آوری به‌کار رفته سازمانی خود را سامان می‌دهند.

نقش کتابداران ویژه، در شیوه مواجهه با این محیط کاری فن‌مدار نهفته است. آنها دیگر منابع آرشیوی و ذخیره‌ای شرکت را انبار نمی‌کنند. متخصصان اطلاع‌رسانی امروز، از انواع فن‌آوری‌های اطلاعاتی آگاهی داشته و از جدیدترین آنها برای گردآوری، تحلیل و اشاعه پی‌گیرانه دانش در جهت تصمیم‌گیری‌های استراتژیک استفاده می‌کنند.

با حجم عظیم اطلاعات موجود که به اشکال بسیار متفاوتی نیز عرضه شده‌اند، شرکت‌ها به

یک متخصص اطلاع‌رسانی نیازمندند که فقط اطلاعات نامناسب را از مناسب تفکیک کند. برای یافتن اطلاعات مناسب در اینترنت، افراد ممکن است سردرگم شوند. دستیابی آسان به اطلاعات، دلیلی بر تأیید صحت آن اطلاعات نیست.

برای پایان‌دادن به این قائله، کتابداران تخصصی می‌توانند دانش صحیح و معتبری را برای بهره‌گیران فراهم آورند. چرا که آنها از دورنمای تجاری شرکت با اطلاع‌اند و می‌توانند در میان حجم عظیم منابع چاپی و درون‌خطی، برای یافتن دانشی که ممکن است بر سمت‌وسوی استراتژیک شرکت تأثیرگذار باشد به جستجو بپردازند.

از آنجا که اطلاعات به‌عنوان کالا، نقشی دائمی و بنیانی ایفا می‌کند؛ شرکت‌های خصوصی، سازمان‌های دولتی، سازمان‌های غیرانتفاعی و انجمن‌های حرفه‌ای برای دست‌یافتن و ارزش‌بخشی به اهمیت اطلاعات موردنیاز، بیشتر بر سرعت و مهارت متخصصین اطلاع‌رسانی در کتابخانه‌های تخصصی خود تکیه می‌کنند.

کتابداران تخصصی، متخصصان اطلاع‌رسانی پویا و تغییرمدار^{۱۲} اند. کتابداران تخصصی با توجه به تغییرات اجتماعی، فنی و محیط کاری، خود را درگیر انجام وظیفه در محیط‌های متنوعی یافته‌اند. رسالت آنان در ایجاد و ارائه جریان پیوسته خدمات اطلاع‌رسانی ارزش افزوده^{۱۳} و سفارشی^{۱۴} نهفته است. این شیوه نگرش بسیار ویژه و جدید است. کارشناسان اطلاع‌رسانی به‌عنوان جزئی باارزش از سازمان‌های دانش - پایه^{۱۵} شناخته شده‌اند. آنها می‌توانند بهترین منابع اطلاعاتی را یافته و سپس آن را به شیوه‌ای سازماندهی، بسته‌بندی و ارائه کنند که کارایی آن به حداکثر برسد. بعلاوه،

کتابداران در پیشرفت سیاست‌های اطلاع‌رسانی، بازاریابی و بهره‌گیری از اطلاعات تولیدشده نقشی بسزا دارند.

سال گذشته، انجمن کتابخانه‌های تخصصی و چند کتابخانه عضو برای تهیه مدرکی با عنوان "مهارت‌های کتابداران تخصصی در قرن بیست و یک" با یکدیگر همکاری کردند. این مدرک، مهارت‌هایی را شامل می‌شود که برای کتابداران در جهت موفقیت در عصر اطلاعات به‌عنوان عاملان گذر به هزاره جدید بسیار حیاتی است. از این مهارت‌ها، به‌عنوان عاملان بروز تغییر در این حوزه - مثل گذار از دوره کاغذ به سوی رسانه‌های الکترونیکی، افزایش مسئولیت و محیط جدیدی که کتابخانه‌های تخصصی در آن انجام وظیفه می‌کنند - یاد شده است.

کتابداران تخصصی جدید و همچنین متخصصان اطلاع‌رسانی شاغل، باید برای همگامی با این تغییرات، پیوسته بر مهارت‌ها و دانش خویش بیفزایند. برای انجام موفقیت‌آمیز وظایف جدید، کتابداران باید مهارت‌هایی را فراگرفته و باور نمایند که به دانش، فهم، مهارت و علاقه نیاز دارد.

کتابداران متخصص امروز باید از منابع اطلاعاتی بی‌شمار، حوزه‌های موضوعی خاص و فن‌آوری‌های تهیه، سازماندهی و اشاعه اطلاعات آگاهی داشته باشند. شناخت شیوه‌های فراوان و متفاوت استفاده از منابع اطلاعاتی چاپی و الکترونیکی، قانون‌گذاری برای استفاده از این اطلاعات و شناخت فرآیندهای عمومی مدیریتی و تجاری، از دیگر مهارت‌های حیاتی کتابداران است. مجموعه مهارت‌های حیاتی حرفه‌ای، مثل توان برقراری ارتباطات پایه، کار گروهی، رهبری، انعطاف‌پذیری در برابر فن‌آوری‌های نوین، مدیریت و کاوش در منابع اطلاعاتی از عوامل ضروری برای موفقیت

به‌شمار می‌آیند. و فراموش نکنید که یکی از عوامل حیاتی‌تر در امر موفقیت، شیوه نگرش کتابداران است. کتابدار باید در ارائه خدمات مناسب و فراگیری‌های مادام‌العمر احساس مسئولیت کند و فعالانه در جستجوی چالش‌ها، فرصت‌ها و رابطه‌ها باشد.

بیش از نیمی از کتابداران تخصصی ما در کتابخانه‌های کوچک با شش یا کمتر از شش کارمند مشغول به‌کارند و بسیاری از این کتابداران یک‌ه و تنها، به سوی فعالیت‌های کارگزاری^{۱۶} یا مقاطعه‌کاری^{۱۷} اطلاعات در حرکتند. این نکات در پرورش متخصصان اطلاع‌رسانی در انجمن کتابخانه‌های تخصصی نقش ایفا کرده و در همگامی با مهارت‌ها و تعیین درجه اهمیت کتابداران متخصص در درون یک سازمان، مسائل فراوانی را ایجاد می‌کنند.

برای تحقق این نقش‌ها، کتابداران متخصص به دو نوع مهارت نیازمندند: **مهارت‌های حرفه‌ای و مهارت‌های شخصی**. مهارت‌های حرفه‌ای، به دانش کتابداران متخصص در حوزه‌های منابع اطلاعاتی، فن‌آوری، مدیریت، کاوش منابع و توانایی بهره‌گیری از این حوزه‌های دانش به‌عنوان مبنایی برای ارائه خدمات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌ای وابسته است.

مهارت‌های شخصی، مجموعه‌ای از توانایی‌ها، گرایش‌ها و ارزش‌ها را ارائه می‌کند که کتابداران را قادر می‌سازد کارآیی مناسبی داشته باشند، رابطین اطلاعاتی خوبی باشند، در ادوار شغلی خود بر فراگیری مستمر توجه نمایند، ماهیت ارزش افزوده مشارکت خود را به‌نمایش بگذارند و در این جهان رقابت‌کاری زنده بمانند. انجمن کتابداران تخصصی متعهد شده است که کتابداران متخصص را برای قرن ۲۱ آماده سازد. ما فکر می‌کنیم این نیز مورد ویژه‌ای است. دگرگونی‌های این حرفه را نیز می‌توان "ویژه"

نامید. به جایگاه این حرفه در ۲۵ سال پیش فکر کنید. به تعریف سنتی کتابدار متخصص فکر کنید که می‌گوید: "کتابدار متخصص شخصی است که مجموعه ویژه‌ای را برای مشتریان ویژه با نیازهای خاص مدیریت می‌کند."

حرکت از زمانی شروع شد که کتابداران انقلابی تصمیم گرفتند بی‌چون و چرما از فراهم‌آوری و ذخیره هرآنچه به دستشان می‌رسد دست بردارند. همه این فعالیت‌ها به این امید بود که شاید روزی برای آن مدرک تقاضایی وجود داشته باشد. آنها این عقاید را به دور ریخته و به سوی شعار مشهوری که امروزه همه ما به آن می‌بالیم - یعنی عرضه "روزآمد اطلاعات" - حرکت کردند. در این حرکت، کتابداران تخصصی به مشاوران اطلاع‌رسانی بدل شدند و کارکنان اطلاع‌رسانی نیز به بیان نیازمندی‌های بهره‌گیران گوش سپردند و سپس آن اطلاعات را "روزآمد" فراهم آوردند.

بله، امروزه متخصصان اطلاع‌رسانی از این نیز فراتر رفته‌اند. البته، کتابداران همیشه به مشتریان اطلاع‌رسانی گوش می‌سپردند و به نیازهای اطلاعاتی آنها دقت می‌کردند. اما اکنون متخصصان اطلاع‌رسانی علاوه بر واسطه‌گری^{۱۸} و مشورت، به تحلیل، تفسیر، مشتری‌پسند کردن و تهیه اطلاعات به شیوه‌ای می‌پردازند که من آن را خدمات اطلاعاتی "فقط برای شما"^{۱۹} می‌نامم.

گرایش دیگری که در رابطه با عصر اطلاعات شاهد آنسیم، به‌عنوان گام بعدی در توسعه فراهم‌آوری خدمات اطلاع‌رسانی است: "فقط با شما"^{۲۰}. این گرایش مهیج، کتابداران متخصص را به صحنه طراحی استراتژیک تجاری می‌کشاند. ما می‌شنویم که بعضی از اعضای در کنار مدیران ارشد تصمیم‌گیر، برای تهیه اطلاعات حیاتی در حوزه‌های مدیریت بحران، استراتژی‌های تجاری

- 14. Customized
- 15. Knowledge - based
- 16. Broker
- 17. Contractor
- 18. Mediating
- 19. Just for you
- 20. Just with you
- 21. Bottom Line

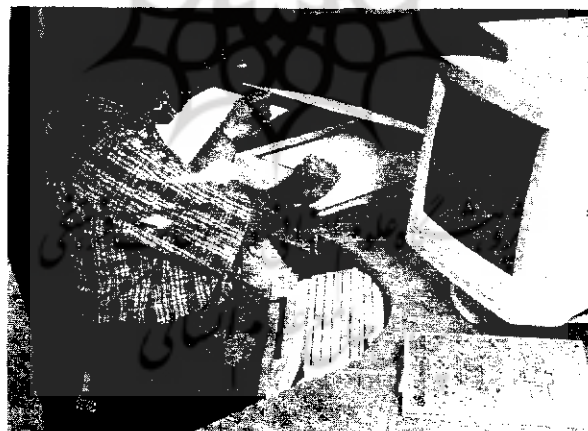
یادداشت‌ها

1. David R. Bender. "What's Special about Special Libraries?" Paper of the 64th IFLA General conference 1998.
2. Special Library
3. Data
4. Specialized Information
5. Special Libraries Association
6. Information Resource Center
7. Electronic scriptorium
8. Electronic scriptorium Corporate Intelligent Center
9. Information Exchange Center
10. Virtual Library
11. Online searches
12. Change Oriented
13. Value - added

رقابتی و تصمیم‌گیری‌های خط پایان ترازنامه‌های^{۲۱} تولیدی می‌کوشند. این مسیر، خط‌سیر کتابداران تخصصی در هزاره جدید است.

انجمن کتابخانه‌های تخصصی متعهد شده است که در تحول این حرفه بکوشد و ما چشم‌انتظار آینده‌ایم تا اعضای بین‌المللی خود را به‌سوی آن هزاره جدید با مهارت‌های تازه، گرایش‌های جدید، نیرویی تازه، رشد حرفه‌ای و مکانی برای تجسس و زیستن ویژه هدایت کنیم.

کتابخانه‌های کشور سوئد

نوشته: توماس لیدمن^۱
ترجمه: دکتر مهرداد نیکنام^۲

معانی آنها را حدس زد. مهمترین این سنگ نوشته‌ها در تانوم و بوهوسلان یافت شده است. یک تقویم سنگی بزرگ نیز در کازبرگ دیده می‌شود.

مسئله نوشتن در اثر تماس و برخورد با مردم اهل مدیترانه پیش آمد. حروف شکسته یونانی یا تغییر یافته‌ای از آن بکار گرفته شد تا روی اشیاء چوبی نوشته و نقر شود. این اشیاء چوبی را رانز

تاریخچه

حدود سه‌هزار سال پیش، پیشینیان مردم امروز سوئد از خود آثاری چون نوشته‌های نقر شده روی تخته سنگ‌های گرانیت باقی‌گذاشته‌اند که نشان‌دهنده وقایع آن زمان مانند کشتیرانی، شکار و کشاورزی است، به‌انضمام مسائل مذهبی و نیز جادوگری است. سنت‌های شفاهی و رای این وقایع از بین رفته‌اند و فقط می‌توان

کشور مشروطه سلطنتی سوئد در بخش شرقی شبه جزیره اسکاندیناوی و در شمال اروپا قرار دارد. این کشور از سوی غرب هم‌مرز نروژ و از شمال شرقی هم‌مرز فنلاند است. دریای بالتیک در شرق و دریای شمال در جنوب شرقی آن است. جمعیت این کشور تقریباً ۸,۵۵۹,۰۰۰ نفر است و ۴۴۹,۹۶۴ کیلومتر مربع مساحت دارد. زبان رسمی کشور سوئدی است.